ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobce: **A. S.**, zastoupeného JUDr. Renatou Volnou, advokátkou se sídlem Pellicova 25, 602 00 Brno, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra** se sídlem Nad Štolou 3, poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7, proti rozhodnutí ze dne 24. 3. 2004, č. j. OAM-138/LE-PA03-PA01-2004, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 30. 6. 2004, č. j. 56 Az 42/2004-23,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

IV. Odměna advokátky JUDr. Renaty Volné **se určuje** částkou 2558,50 Kč. Tato částka **bude vyplacena** z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 24. 3. 2004 zamítl žalovaný žalobcovu žádost o udělení azylu jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

V žalobě proti tomuto rozhodnutí žalobce poukázal na vady, jimiž bylo podle jeho názoru stiženo správní řízení před žalovaným. Zejména zdůraznil pochybení spočívající v tom, že jeho žádost byla zamítnuta, ač žalovaný dosud nerozhodl o žádosti žalobcovy ženy, od níž žalobce odvozuje své azylové důvody. Rovněž namítl, že žalovaný nesprávně posoudil zjištěný skutkový stav: skutečnosti, které žalobce uvedl, totiž svědčí o pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu.

Krajský soud v Brně žalobu zamítl rozsudkem ze dne 30. 6. 2004. V řízení před správním orgánem neshledal krajský soud vady vytýkané žalobcem ani jiné vady, pro které by měl napadené rozhodnutí zrušit; v odůvodnění rozsudku se rovněž ztotožnil se žalovaným v posouzení důvodu, pro nějž byla žalobcova žádost zamítnuta jako zjevně nedůvodná. Jak vyplynulo ze správního spisu, žalobce opustil zemi pro rodinné problémy (příbuzní mezi sebe nepřijali žalobcovu ženu, která je arménské národnosti, a zahrnovali ji ústrky) a o azyl požádal ve snaze legalizovat svůj pobyt na území ČR poté, co byl bez cestovních dokladů zadržen v hraničním pásmu a bylo mu uděleno správní vyhoštění.

Proti zamítavému rozsudku krajského soudu podal žalobce (stěžovatel) včas kasační stížnost, jíž napadl nesprávné právní posouzení věci [§ 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního – dále jen „s. ř. s.“]. Jak stěžovatel zdůraznil, již ve správním řízení uvedl, že svou vlast opustil kvůli pronásledování pramenícímu z arménské národnosti jeho ženy [§ 12 písm. b) zákona o azylu]. Nositeli pronásledování byly sice soukromé osoby, avšak je obecně známo, že úřady a policie takové jednání soukromých osob vědomě tolerují a nezasahují proti němu. Pro účely zákona o azylu tak nemusí pronásledování pocházet přímo od státní moci: postačí, že úřady takové soukromé pronásledování podporují nebo trpí. Rovněž podle čl. 65 Příručky procedur a kritérií pro přiznání postavení uprchlíka mohou být za pronásledování považovány i diskriminační činy soukromých osob, pokud je státní orgány vědomě tolerují, odmítají jim čelit nebo nejsou schopny zajistit účinnou ochranu. Oprávněné obavy z pronásledování může založit i zprostředkovaná zkušenost přátel, příbuzných či dalších členů stejné společenské skupiny, jak to formuluje čl. 43 Příručky. Stěžovatel proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Požádal též, aby byl jeho kasační stížnosti přiznán odkladný účinek; tato žádost se však – s ohledem na zamítnutí kasační stížnosti – stala bezpředmětnou.

V doplnění kasační stížnosti, učiněném prostřednictvím ustanovené zástupkyně k výzvě soudu, se stěžovatel kromě udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu dovolával též udělení azylu za účelem sloučení rodiny podle § 13 tohoto zákona. Kromě toho je dán důvod podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., jelikož žalovaný při zamítání žádosti jako zjevně nedůvodné současně posuzoval důvody pro udělení azylu podle § 13 a § 14 zákona o azylu.

Kasační stížnost je částečně nepřípustná; ve zbytku pak není důvodná.

Důvod nesprávného právního posouzení, který stěžovatel spatřuje v tom, že mu žalovaný neudělil azyl za účelem sloučení rodiny, byl uplatněn poprvé až v kasační stížnosti, ač jej stěžovatel mohl uplatnit již dříve; v této části je proto kasační stížnost nepřípustná (§ 104 odst. 4 s. ř. s.). Totéž platí i o namítané vadě správního řízení spočívající v tom, že žalovaný rozhodoval podle § 13 a § 14 zákona o azylu, ač tak učinit neměl. (Oba tyto důvody vnesla do kasačního řízení až soudem ustanovená zástupkyně; pouze proto má za soud za potřebné nad rámec věci podotknout jednak to, že posledně uvedené tvrzení je nepravdivé, neboť žalovaný vůbec neposuzoval důvody podle § 13 a § 14 zákona o azylu; jednak to, že i kdyby zástupkyně byla o tomto tvrzení v rozporu s objektivním stavem věcí přesvědčena, protiřečí si tato námitka s námitkou prve vznesenou, jíž se naopak vytýká žalovanému, že podle § 13 nerozhodoval, resp. že stěžovateli neudělil azyl podle tohoto ustanovení, byť pro to stěžovatel splňuje podmínky.)

Zůstává tak námitka směřující proti nesprávnému posouzení věci podle § 12 písm. b) zákona o azylu – přesněji řečeno, proti nesprávnému závěru žalovaného o tom, že stěžovatelovu žádost bylo možno zamítnout ve zkráceném řízení, neboť netvrdil skutečnosti svědčící o pronásledování ve smyslu § 12, zatímco stěžovatel je přesvědčen, že jeho skutkový příběh právě o takovém pronásledování vypovídá s ohledem na menšinovou národnost jeho ženy. Námitka se přitom rozpadá na dvě části.

Jednak se soud musí zabývat tím, zda stěžovatel vůbec může odvozovat své vlastní předpoklady pro udělení azylu od tvrzeného pronásledování jiné osoby, byť je tato osoba jeho ženou. Zákon o azylu s takovým rozšiřováním azylových důvodů i na rodinné příslušníky počítá (ovšem jen v případě hodném zvláštního zřetele) ve svém § 13 u těch žadatelů o azyl, jejichž manželovi, dítěti mladšímu 18 let nebo (u svobodných žadatelů mladších 18 let) rodiči byl udělen azyl podle § 12 nebo § 14 zákona o azylu. Jak je však soudu známo z úřední činnosti, stěžovatelově ženě azyl udělen nebyl a její žaloba směřující proti rozhodnutí o neudělení azylu byla odmítnuta jako opožděná. Stěžovatel by tedy nemohl být úspěšný ani podle § 13 zákona o azylu; námitka dovolávající se ustanovení § 12 tak ale už vůbec neobstojí. Toto ustanovení totiž nemůže (na rozdíl od § 13) nikdy působit zprostředkovaně, nýbrž se vždy vztahuje k osobní situaci jednotlivého žadatele. Je zřejmé, že rasa, náboženství, národnost, příslušnost k určité sociální skupině či určité politické názory, které charakterizují samotného stěžovatele, nikdy nebyly zdrojem obtíží či pocitů nespravedlnosti a diskriminace, jež by stěžovatel mohl vnímat jako pronásledování. Stěžovatel se tedy pro sebe nemůže s úspěchem domáhat užití ustanovení § 12 zákona o azylu, jehož podmínky zjevně nesplňuje. I odkaz na čl. 43 citované Příručky je ve stěžovatelově věci nepřípadný: obavy pramenící ze zprostředkované zkušenosti totiž může pojmově zakoušet jen osoba vyznačující se právě takovou sociální charakteristikou, která u „zprostředkovatele“ – tj. u přítele, příbuzného či dalšího člena stejné společenské skupiny – vedla k pronásledování. Stěžovatel jako tento rys označil arménskou národnost své ženy; sám je však ukrajinské národnosti, a uvedené výkladové pravidlo tedy na právním hodnocení jeho situace nic nemění.

Již jen tyto argumenty činí stěžovatelovu kasační stížnost nedůvodnou; pro úplnost je však vhodné krátce vyložit i další aspekt věci – tedy proč ani Nejvyšší správní soud (ve shodě se žalovaným a s krajským soudem) nepovažuje jednání soukromých osob popsané stěžovatelem za pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu. Již Vrchní soud v Praze – na jehož judikaturu se stěžovatel ve své kasační stížnosti odvolává – vyslovil, že osoby určitého národnostního původu se mohou stát terčem ústrků, slovních útoků a podobně, které pramení ze špatných lidských vlastností a postojů, jakými mohou být pocit vlastní nadřazenosti či xenofobie; to však samo o sobě ještě není pronásledováním ve smyslu § 12 zákona o azylu, pokud státní moc takové jevy nevyvolává a tajně nepodporuje, případně pokud je vědomě netrpí či je záměrně nedostatečně potlačuje. O takovém jednání státu přitom příběh stěžovatele, resp. jeho ženy, nesvědčí. Žalovaný neměl důvod podrobněji zkoumat postavení osob arménské národnosti na Ukrajině, neboť stěžovatelovy poukazy k nevlídnému zacházení s jeho ženou se povětšinou týkaly jeho vlastních rodičů a dalšího příbuzenstva. Azylové řízení však neslouží k ochraně osob před nelibostí ze strany jejich vlastních příbuzných, byť by byla neoprávněná a zraňující. Institut azylu chrání jen před některými nejzávažnějšími případy porušování lidských práv a není určen k řešení nefungujících mezilidských vztahů v národnostně smíšených rodinách.

Stěžovatel se svými důvody tedy neuspěl. Jelikož v řízení nevyšly najevo ani žádné jiné vady, k nimž je nutno přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), zamítl Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatel (žalobce) nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly. Zástupkyni, která byla stěžovateli ustanovena soudem, náleží mimosmluvní odměna podle § 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb. (advokátního tarifu). Soud proto přiznal stěžovatelově zástupkyni v souladu se sazbou mimosmluvní odměny 2000 Kč za dva úkony právní služby a 150 Kč jako paušální náhradu výdajů s těmito úkony spojených (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu). Jelikož stěžovatelova zástupkyně je plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšuje se částka 2150 Kč o částku 408,50 Kč odpovídající dani, kterou je zástupkyně povinna odvést z odměny za zastupování a z náhrad hotových výdajů. Celkem tedy zástupkyni náleží 2558,50 Kč.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. července 2005

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu